

28/11

21

SOCIALISMEN

och

amerikanskt partiväsen

DE SOCIALISTISKA rörelsernas misslyckande i USA kan ses som ett moment i ett större och mera betydelsefullt sammanhang: alla försök att bilda nya partier, med mera utformade program och mera socialt avgränsade väljarkårer, har varit fruktlösa. De partibildningar som kommit till stånd har antingen, såsom populisterna och progressisterna, inom kort fallit sönder eller också, såsom socialisterna, kommunisterna och prohibitionisterna, förblivit alltför obetydliga för att framstå som medtävlare till de stora traditionella organisationerna. Och dessa organisationer har, även om de under vissa skeden företrätt tämligen klart skilda åsikter, i första rummet fungerat som valorganisationer, utan program eller ideologier på lång sikt. Det är de gentemot båda de stora partierna verksamma "påtryckningsgrupperna" (pressure groups) — representerande företagare, farmare, arbetare osv. — som i amerikansk politik närmast motsvarar partier av europeiskt snitt.

En av orsakerna till detta system är presidentvalets centrala roll. Då huvudsaken är att välja en person, blir uppdelningen i två partier naturligt. Och med tvåpartisystemet förenas av uppenbara skäl majoritetsval. Proportionalismen ter sig så främmande för amerikanskt statsliv att dess införande i unionen knappast på allvar diskuteras. Endast i några få städer har en starkt begränsad proportionalism under korta skeden tillämpats; i New York avskaffades nyss genom folkomröstning en anordning av denna art.

Varför har då icke de två partierna i högre grad kommit att bli uttryck för klart och varaktigt skilda politiska tendenser? Den frågan kan knappast besvaras utan en analys av hundra års amerikansk historia. Men ett par synpunkter är givna. Man kan tala om en växelverkan mellan partiväsendet och den sociala strukturen: de traditionella partierna har hållit socialt bestämda partier tillbaka, men å andra sidan har bristen på bestämda och generella sociala motsättningar utgjort en förutsättning för dessa partiers fortsatta väld. Härtill kommer att partierna i det stora hela visat sig vara smidiga organ för opinionen; det har ofta påpekats att skilda reformkrav först upptagits av småpartier för att sedan, då de nått större anslutning, få plats i båda de stora partiernas unionella eller statliga program. En av den amerikanska statsvetenskapens främsta män, Arthur Holcombe, har

sökt motivera åsikten att systemet med två icke programmatiskt fixerade organisationer är det för USA mest ändamålsenliga, ty dessa så att säga neutrala politiska företag behövs för att sammanjämka och bringa till handling alla de skiftande intressen — sociala, regionala, etniska, religiösa — som ingår i amerikansk politik. Den redan länge förespådda klyvningen i socialt bestämda partier synes i varje fall lika främmande nu som någonsin förr.

Ännu en synpunkt synes mig i detta sammanhang vara av betydelse. Med tvåpartisystemet och majoritetsvalen följer en tendens till tävlan om mellangrupperna, om väljarna utan alltför utpräglade politiska åsikter; extremisterna får svårt att

komma till ledningen. Lincoln strävade år 1860 inte att vinna abolitionisterna — deras röster hade han till skänks — utan de moderata nordstatsborna. Franklin Roosevelt koncentrerade icke sin propaganda vare sig på Söderns konservativa eller på Nordens radikaler; ty deras röster var säkra, utan på de tveksamma mellangrupperna i norr och väster. Med denna rättning mittåt följer en tonvikt på patriotiska och demokratiska banaliteter som ibland irriterar det kritiska förnuftet, men sannolikt bidrar att skapa den vördnad för vissa traditionella föreställningar, den starka värdgemenskap som bakom hetsen och larmet ständigt skyntar i amerikansk debatt.

Med det sagda har sedan ett helt annat perspektiv på den behandlade frågan antytts. USA har icke haft några framgångsrika socialistiska eller över huvud socialt bestämda partier, men detta innebär icke att reformkrav som i andra länder framförts av socialister och radikaler saknat utsikter till framgång i detta land. I delstaterna, inom vilkas kompetens här berörda frågor i regel faller eller åtminstone tidigare fallit, har de stora partiernas anpassningsförmåga varit påtaglig. I stat efter stat har ett av partierna — stundom båda — blivit organ för rörelser som arbetat för omfattande reformer inom författningsslag, socialpolitik och undervisningsväsen. De åtgärder som exempelvis bönder och arbetare i förening med utnyttjande av de gamla partiorganisationerna upptagit och delvis genomdrivit i en rad väststater kan väl mätas sig med dem som de socialdemokratiska partierna i skilda europeiska länder med berättigad stolthet tillskriver sig äran av.

En följd av det amerikanska partiväsendet är att rörelser av denna art ofta tar sig former som för oss verkar egenartade. De verkligt väsentliga striderna utkämpas vid de statligt organiserade nomineringsvalen inom partierna, icke vid själva slutvalet. I Västern har det hänt att en sammanslutning av bönder och arbetare vid dylika val satt sig i besittning av den demokratiska partiorganisationen i en stat, den republikanska i en annan, medan motståndarna valt det motsatta partiet som bas för sitt arbete; att vara till exempel demokrat i en stat har därför när det gäller den politiska åsikten i sakfrågor kunnat vara exakt detsamma som att vara republikan i en annan. I Södern, där demokraterna härskar enväldigt, står den reella striden genomgående vid primärvalet. I staten Georgia är exempelvis just nu den demokratiska beteckningen gemensam för den framstegsvänliga riktning som samlas kring förre guvernören Amall och för den klart reaktionära rörelse som ledes av Talmadge.

Det är knappast behövt att betona att de stora partierna även inom den unionella politikens ram ofta tjänat som redskap för framsteg och reformvilja. I början av 1900-talet var det republikanerna under Theodore Roosevelt, på 1910- och 1930-talen demokraterna under Woodrow Wilson och Franklin Roosevelt som främst företrädde denna linje. Den Franklin Rooseveltiska regimen medförde avgörande förändringar, särskilt därigenom att unionella anslag till socialpolitiska ändamål gavs till stater under villkor som i realiteten innebar en dirigerad av delstatspolitiken; till icke ringa del blev därför de sociala reformerna en unionell angelägenhet. Den Rooseveltiska reformpolitiken var fullt ut jämförlig med den som liberala och socialdemokratiska partier bedrivit i europeiska stater.

Med utgångspunkt i Roosevelts politik har rent av ifrågasatts om inte partierna numera kan betraktas som socialt bestämda i lika hög grad som exempelvis de engelska partierna. Radikalismen har utan tvivel vida starkare stöd hos demokraterna än hos deras motståndare; exempelvis vid årets Gallupundersökning uttalade sig 32 procent av demokraterna, mot 16 procent av republikanerna, för socialisering av järnvägarna. Uppenbart är dock att i huvudsak partierna bevarat sin gamla karaktär. Södern är fortfarande solitt demokratiskt, och sydstatsfraktionen inom partiet lär vara lika konservativ som majoriteten av republikanerna. Det är i Norden och Västern som demokraterna sedan gammalt företräder den mera "liberala" linjen. En följd härav är att seger för republikanerna medför en konservativ tendens, inte bara därför att detta parti är jämförelsevis konservativt; även demokraternas representation i kongressen blir mera konservativ, eftersom sydstatsfraktionen kommer att stärkas på den radikalare nord- och västfraktionens bekostnad.

Den framställning som givits i min artikelserie torde visa att socialismen för närvarande icke kan anses ha stora utsikter i USA, vare sig som rörelse eller som på socialisering av produktionsmedlen inriktad åskådning. Men att söka förutsäga utvecklingen ens på kort sikt är en absurditet; de faktorer som kan fastställas i fall som dessa är inte tillräckliga för en prognos. Ett krig kan utbräta, en kris kan uppstå, folk-